

Asia: VN/22704/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 (KISS2030)

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Onko ehdotettu kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030 tasapainoinen, eli onko kaikki tarvittavat näkökohdat huomioitu?**

Suomen Lähetysseuran lausunto käsittelee kansallisen adaptaatiosuunnitelman kansainvälisiä kytkeytymisiä. Lähetysseura tekee vaikuttavaa ilmastopainotteista kehitysyhteistyötä monissa maailman vähiten kehittyneimpiin kuuluviin maissa ja on siksi osa Suomen ilmastorahoituksen toimeenpanon arkkitehtuuria.

Kansainväliset kysymykset ovat ymmärrettävästi vähemmällä huomiolla osana kansallista ja lähialueyhteistyöhön painottuvaa suunnitelmaa, mutta suunnitelman tulisi silti avata todenmukaisesti Suomen vastuita ja velvollisuuksia Pariisin ilmastosopimuksen ratifioineena maana.

Tämän aiheen ohella nostamme esille vain seuraavan adaptaation määrittelyyn koskevan pienen kriittisen huomion:

On totta, että ”ilmastopolitiikalta ei voida vaatia kaikkien olemassa olevien epätasa-arvoisuuksien poistamista”, mutta lausuma on nyky muodossaan liioitteleva (kuka esittää vaatimuksia, että ilmastopolitiikan tulisi poistaa kaikki epätasa-arvoisuus) ja suuntautuu tahattomasti suunnitelmassa muuten kattavasti esiteltyä ilmasto-oikeudenmukaisuutta vastaan.

Tämän mielikuvan sijaan olisi tärkeä korostaa, kuinka sopeutumispolitiikalla voidaan tukea yhteiskunnallisen inklusion ja tasa-arvon kehitystä. Adaptaatiota koskeva laaja tieteellinen tutkimus

osoittaa, että suurimmassa osassa kehityskonteksteja haavoittuvuus ilmastonmuutokselle on osin – ja monesti pääasiallisesti – seurausta yhteiskunnallisesta, taloudellisesta ja poliittisesta syrjinnästä.

--> Suunnitelman tulee korostaa, että adaptaatiotoimien pyrkimyksenä tulisi olla myös haavoittuvuuden juurisyihin puuttuminen, minkä vuoksi ihmisoikeuksien vahvistaminen ja eriarvoisuuden vähentäminen ohjaavat adaptaatiotoimia.

2. Tarkemmat huomiot luvusta 'Havaitut muutokset, vaikutusskenaariot ja riskit' (Luku 2.2)

-

3. Tarkemmat huomionne suunnitelman visiosta ja päämääristä (Luvut 2.3 ja 2.4)

-

4. Näkemyksenne teemasta 'Kansallisen tason strateginen suunnittelu ja ennakointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

5. Näkemyksenne teemasta 'Kokonaisturvallisuus ja yleinen huoltovarmuustyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

6. Näkemyksenne teemasta 'Ruoka- ja ravitsemusturva' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

7. Näkemyksenne teemasta 'Infrastruktuuri ja rakennettu ympäristö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

8. Näkemyksenne teemasta 'Kuivuusriskien hallinta, luonnonvarojen käyttö ja hoito, luonnon monimuotoisuus ja luontopohjaiset ratkaisut' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

9. Näkemyksenne teemasta 'Terveysten suojeleminen ja edistäminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

10. Näkemyksenne teemasta 'Kulttuuriperinnön ja –ympäristön suojeleminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

11. Näkemyksenne teemasta 'Alue- ja kuntatason ilmatoriskien hallinta' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

12. Näkemyksenne teemasta 'Tietopohjan vahvistaminen ja tiedon jalkauttaminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

13. Näkemyksenne teemasta 'Viestintä ja vuorovaikutus' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

14. Näkemyksenne teemasta 'Kansainvälinen yhteistyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Huomio 1. Osio on rakennettu erikoisesti, koska se vahvistaa eroa kansainvälisen ilmatorahoituksen ja muun kehitysyhteistyön välillä. Lähtökohtaisesti ilmatorahitus on osa kehitysyhteistyötä, minkä vuoksi sitä ohjaa kehitysyhteistyön prioriteetit.

Vastaavasti, suurin osa kuvatuista toimista, joita kuvataan muun kehitysyhteistyön osiossa, lasketaan osaksi Suomen kansainvälistä ilmatorahoitusta.

Lisäksi ”muu kehitysyhteistyö” on poliittinen termi, jolla ulkoministeriö erottelee varsinaisen kehitysyhteistyön ja muun kehitysyhteistyön instrumentit toisistaan. Tämän voi todentaa esimerkiksi ulkoministeriön openaid.fi-portaalista.

--> Otsikointia on syytä selkeyttää ja pohtia uudestaan sitä, millä perusteella ilmatorahoitusta ja kehitysyhteistyötä käsitellään kahtena eri osiona.

--> Lisäksi muusta kehitysyhteistyöstä puhuminen on harhaanjohtavaa, koska suurin osa Suomen ilmatorahoituksesta kulkee muun kehitysyhteistyön instrumenttien, kuten finanssisijoitusten kautta.

Huomio 2. Koska kaikki Suomen myöntämä ilmatorahitus lasketaan OECD DAC - kehitysapukriteerejä käyttäen, merkittävä osa Suomen kanavoimasta tai mobilisoimasta rahoituksesta kehittyvien maiden ilmastotoimiin ei tule raportoiduksi ilmatorahoituksena.

Tämä selviää ulkoministeriön julkaisemasta ilmatorahoituksen suunnitelmasta. Syynä on, että Suomi ei raportoi a) yksityiseltä sektorilta vivutetun rahoituksen määrää eikä b) muita virallisia rahoitusvirtoja (engl. other official flow). Siksi myös finanssisijoituksiin kanavoitu raha huomioidaan ilmatorahoituksena OECD:n ohjeistusten mukaisesti pelkästään laskennallisina lahjarahoitusosuuksina.

Jos suunnitelma tarkoittaa sitä, että finanssisijoitukset, jotka ovat Suomen merkittävin työkalu ilmastorahoitukseen, ovat vapautettuja adaptaatorahoitusta koskevasta velvoitteesta, tämä ilmastokriisin ratkaisemisen kannalta epäoikeudenmukainen päätös pitää kirjoittaa julkisesti auki.

--> Suunnitelman tulisi käsitellä myös Pariisin sopimuksen Artikla 2:n rahoitusvirtoja koskevia tavoitteita, koska nyt adaptaatio rajataan keinotekoisesti koskemaan vain Artikla 9:ssä määriteltyä ilmastorahoitusta.

--> Kaikki Suomen OECD:lle raportoima ilmastorahoitus on lahjamuotoista. Mitä tarkoittaa lausuma, että Suomen lahjamuotoisesta rahoituksesta adaptaation osuuden tulisi olla 50 %?

Huomio 3. Kansainvälisen ilmastopolitiikan kuvauksessa ongelmana on, että suunnitelma ei varsinaisesti erittele kansainvälisen adaptaatiopolitiikan tai -rahoituksen kannalta keskeisiä prosesseja. Puute on vakava: esimerkiksi suunnitelmassa määriteltyä ”ilmastorahoituksen neuvottelua”, joka tuottaisi ”päätöslausemia”, ei ole olemassa.

Todellisuudessa YK:n ilmastoneuvotteluissa rahoituksesta keskustellaan monien eri agendakohtien sekä käynnissä olevien neuvotteluprosessien alla.

--> Suunnitelman pitäisi kuvata täsmällisemmin, mikä on ilmastorahoitusta sekä muita ilmastotavoitteita tukevien rahoitusvirtojen ohjauskehys ja millä tavoin Suomi aikoo huomioida siinä tapahtuvia ennakoituja muutoksia – tai onko Suomella omia tavoitteita ilmastoneuvotteluissa osana EU:n neuvottelublokkia?

Huomio 4. Adaptaatiota koskeva kansainvälinen työskentely perustuu politiikkaan, jota ei ole vielä olemassa (esimerkiksi uudistuva ilmastoulkopolitiikka) tai sellaisiin toimijoihin, joilla ei ole varsinaista mandaattia esimerkiksi edistää kansainvälisiä tai kansallisia adaptaatiopoliittisia toimia (kuten Champions Group on Adaptation Finance).

Lisäksi ulkoministeriön ilmastorahoitusta koskeva suunnitelma tai kehityspoliitiikan ylivaalikautiset tavoitteet eivät konkretisoi sitä, millaista adaptaatiota tuetaan, millaisten toimijoiden kautta adaptaatiotoimia toteutetaan tai miten Valtiotalouden tarkastusviraston mukaan heikkoa tuloksellisuuden seuranta kehitetään.

Konkreettisenä esimerkkinä tällaisesta poliittisen puheen ja toteutuksen jännitteestä on pyrkimys kasvattaa adaptaatorahoituksen osuutta sekä tukea naisten osallisuutta ilmastotoimissa. Näihin

tavoitteisiin pyritään kasvattamalla finanssi-instrumenttien kautta toimeenpantua ilmastorahoitusta. Näiden instrumenttien kyky edistää tavoitteita on kuitenkin tutkitusti heikko.

--> Suomella ei ole tavoitteellista ja tulorientoitunutta ohjauskehikkoa adaptaation tukemiseen kansainvälisesti. Kyvykyys tuottaa mitattavia vaikutuksia maailman köyhimpien tukemiseksi ilmastokriisissä ei parane, jos vahvistetaan sellaisia poliittisia aloitteita, jotka eivät sellaisenaan vastaa alkuperäiseen ongelmaan.

Huomio 5. On hyvä, että Suomi pyrkii edistämään adaptaatiotoimien vahvistumista muussa kansainvälisessä yhteistyössä. Nykytilanteessa ympäristöministeriön resurssit osallistua ja edistää Suomelle tärkeitä näkökulmia adaptaatiota koskeissa kansainvälisissä ilmastopoliittisissa prosesseissa ovat rajalliset ja siksi kohteet tulisi valita tarkasti.

--> Kansainvälisessä ilmastopoliitikassa on lukuisia Suomen ja globaalien oikeudenmukaisuuden kannalta merkittäviä kysymyksiä koskien adaptaation mittaamista, rahoitusta, teknologian siirtoa, tavoitteita ja sen suhdetta ilmastomuutoksen vahinkojen ja menetysten korvaamiseen. Uusien avauksien sijaan olisi resursoinnin kannalta hedelmällisempää keskittyä toimimaan todellisia vaikutuksia tuottavissa neuvotteluprosesseissa tai vakiintuneissa kansainvälisissä yhteistyöelimissä, kuten The Coalition of Finance Ministers on Climate Action.

15. Näkemyksenne teemasta 'Sopeutumisen seuranta ja arviointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

16. Näkemyksenne luvun 2.5.13 lisäselvitystä vaativista toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

17. Miten arvioisitte suunnitelman toimenpiteiden vastuuttamista? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

-

18. Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin sopeutumissuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa?

-

19. Tarkemmat huomiot vaikutustenarvioinnista (Luku 2.6)

-

20. Muut huomiot suunnitelmaluonnoksesta.

-

Humalisto Niko

Suomen Lähetysseura - Ulkomaanosaston johtajan toimisto, johtava
vaikuttamistyön asiantuntija, dos. Niko Humalisto